

Тема: *Майнове страхування.*

ПЛАН:

1. *Основні положення і класифікація видів майнового страхування*
2. *Характеристика вогневих ризиків*

1. Основні положення і класифікація видів майнового страхування

Об'єктом майнового страхування є майнові інтереси страхувальника, пов'язані з законним володінням, розпорядженням або з використання майна. Договір майнового страхування може бути укладений щодо страхування різноманітних транспортних засобів, вантажів і багажу, від вогневих ризиків і ризиків стихійних явищ, кредитів, інвестицій, фінансових ризиків, судових витрат, виданих і прийнятих гарантій. Перелік видів ризиків охоплює: пожежі, повені, землетруси, урагани, зливи, град, затоплення підґрунтовими водами, аварії, вибухи, протиправні дії третіх осіб, падіння літальних апаратів, космічних тіл і т. д.

За договором майнового страхування можна застрахувати такі майнові інтереси:

ризик утрати (знищення), нестачі або пошкодження окремого майна;

ризик збитків у підприємницькій діяльності через порушення своїх зобов'язань контрагентами підприємця або через зміну умов цієї діяльності з незалежних від підприємця причин, у тому числі ризик неотримання очікуваних прибутків — підприємницький ризик. Можливість страхувика приймати на страхування те або інше майно регулюється ліцензуванням правил страхування.

Страхування підприємницьких ризиків спрямоване на захист підприємців від можливих непередбачених негативних обставин і чинників, що стримують досягнення поставленої мети та одержання прибутку.

Туризм належить до сфери підприємницької діяльності, де можлива дія та що призводять до зменшення доходів:

- 1) порушення процесу надання послуг та їх реалізації;
- 2) зміна ринкової кон'юнктури та невиконання контрактів з боку контрагентів, а також споживачів туристських послуг.

Страхування ризиків туристських фірм охоплює страхування майна, транспорту, фінансового ризику туристських фірм. У конкретному договорі страхування можлива комбінація об'єктів страхування і видів ризиків. Наприклад, договір може бути укладений щодо автотранспортного засобу і вантажу, що перевозиться. Страхування, при якому за одним договором прийнято на страхування кілька різнорідних або однорідних об'єктів однієї галузі страхування, називається **комбінованим** або **комплексним**.

Часто при комбінованому страхуванні страхові договори укладають стосовно інтересів, пов'язаних з майном, відповідальністю, життям і здоров'ям. До комбінованого страхування належить повітряне страхування — це

страхування повітряних суден, вантажів, відповідальності авіа-перевізника, страхування екіпажу та пасажирів, комплексне банківське страхування, страхування готельних комплексів тощо.

Класифікацію майнового страхування в туризмі залежно від різновиду небезпек можна подати так:

- страхування від вогню та іншого стихійного лиха:
 - засобів розміщення (будівлі, споруди та обладнання готелів, мотелів, кемпінгів, пансіонів, приватних квартир, туристських баз та ін.);
 - майна та транспортних засобів перевізників (транспортні підприємства, авіаційні підприємства, залізничні відомства, підприємства морського та річкового транспорту, автопрокатні фірми);
- майна підприємств харчування (ресторани, бари, кафе);
- страхування від неправомірних дій третіх осіб перелічених вище об'єктів страхування;
- страхування від аварій крадіжок та інших небезпек транспортних засобів перевізників та туристів;
- страхування майна (багажу) туристів від знищення і крадіжки під час його транспортування та перебування у засобах розміщення;
- страхування на випадок падежу або вимушеного забою тварин (активний, екологічний туризм).

2. Характеристика вогневих ризиків

Страхування від вогню є традиційним видом страхування не тільки в Україні, а й у всьому світі. Найпростіша з форм такого страхування існувала в епоху середньовіччя як одна з функцій торгових гільдій — купці сплачували внески для створення фонду допомоги тим, чиє майно пошкодилося вогнем.

Професійні страхові компанії, що здійснювали страхування від вогню, виникли у XVII ст. їх розвиток прискорила велика лондонська пожежа 1666 р., після якої у Лондоні було засновано «Вогневий офіс» для страхування будинків та інших споруд. Протягом кількох років після лондонської пожежі у країнах Європи виникла низка страхових компаній та товариств взаємного страхування. У Росії у грудні 1786 р. було створено особливу страхову державну експедицію, яка здійснювала страхування кам'яних будинків від вогню.

Сучасні підприємства і виробництва оснащені надійним устаткуванням, засобами запобігання аваріям і протипожежної безпеки, що сприяє зниженню ймовірності виникнення пожеж і аварій. Водночас збитки від однієї пожежі й витрати на відновлення виробництва зросли в багато разів. Підприємці починають активніше користуватися послугами страховиків для одержання гарантій щодо відновлення втраченого майна.

Страхування від вогню забезпечує відшкодування збитку, завданого застрахованому майну внаслідок пожежі, удару блискавки, вибуху та з інших причин, що викликали загоряння застрахованого майна. Під поняттям «пожежа» розуміють неконтрольоване горіння, що призводить до матеріального збитку, шкоди життю і здоров'ю громадян, інтересам суспільства і держави.

При страхуванні від вогню страховики відшкодовують збитки, що виникли внаслідок безпосереднього впливу вогню на застраховане майно, а також унаслідок впливу побічних явищ (дим, тепло, тиск газу або повітря). Відшкодовуються також збитки, що можуть бути завдані застрахованому майну через заходи щодо гасіння пожежі: пошкодження майна водою, розбирання будівлі або її частин під час гасіння пожежі для повної ліквідації джерела загоряння, розчищення руїн, а також інші витрати, які було здійснено власниками майна у разі настання страхового випадку для запобігання або зменшення збитків від вогню.

При страхуванні від вогню не відшкодовуються такі збитки: збитки, що виникли внаслідок оброблення застрахованого майна вогнем (або внаслідок" іншого термічного впливу) відповідно до технологічного процесу; збитки, що виникли внаслідок навмисного підпалення (наприклад, під час складування сировини, матеріалів, продуктів і т. ін. поблизу джерел вогню); внаслідок воєнних дій, впливу радіації, порушення страхувальником правил протипожежної безпеки тощо.

До обсягу відповідальності страховика за додаткову плату вносять збитки, що можуть виникнути внаслідок землетрусу, бурі, граду, урагану та інших стихійних лих.

Від вогню можна застрахувати будь-яке майно: будинки і споруди виробничого та невиробничого призначення, житлові будинки, дачні будинки, офіси і готелі, виробниче, технологічне та інше устаткування, домашнє майно, сировину, матеріали, товари на складах, виставкові зразки. Страхувальником може бути як власник майна, так і власник за договором оренди або найму. Майно може бути в повному господарському веденні страхувальника або в оперативному управлінні.

Страхова вартість виражає оцінку страхувальником свого майна. Вона визначається за згодою сторін і не повинна перевищувати його дійсної вартості на момент укладання договору страхування. При страхуванні товарних запасів на складах, сировини, напівфабрикатів попередньо оцінюють вартість майна, що страхується. Протягом строку страхування страхувальник періодично повідомляє страхову компанію про фактичну наявність і вартість майна, що є однією з умов договору.

Вартість застрахованого майна може змінюватися протягом строку договору страхування: внаслідок модернізації виробництва, проведення капітального ремонту, заміни устаткування, через інфляційне зростання вартості нерухомості. У такому разі страхувальник може укласти зі страховиком угоду про збільшення вартості застрахованого майна (страхової суми), сплативши додаткову плату за страхування. Якщо дійсна вартість майна зросте протягом строку страхування, але страхувальник вважатиме за недоцільне виплату додаткової страхової премії, то страхова компанія відповідатиме за можливі збитки не в повному розмірі, а пропорційно співвідношенню між дійсною новою вартістю майна та його вартістю відповідно до чинного договору страхування.

Для правильного визначення можливих збитків і розмірів плати за страхування страхові компанії обчислюють вартість застрахованого майна і розмір своєї участі у відшкодуванні можливих збитків окремо по кожному

об'єкту, що страхується, або по сукупності об'єктів (за групами і категоріями майна): майно виробничого і невиробничого призначення, розміщення застрахованого майна, його характеристики (кам'яне, дерев'яне, із монолітного залізобетону) та інші особливості, що можуть вплинути на ймовірність виникнення і розмір можливого збитку.

Під час оцінювання кожної будівлі у страхову анкету записують такі дані:

- господарське призначення будівлі (готель, житловий будинок, підприємство харчування тощо);
- тип будівлі;
- рік побудови;
- матеріали стін, даху, фундаменту;
- розміри будівлі;
- номінальну вартість для будівлі цього типу;
- відхилення вартості будівлі, що оцінюється, від вартості типової будівлі (у гривнях або відсотках);
- оцінну вартість знову збудованої будівлі без знижки на зношення;
- відсоток знижки на зношення, що відповідає фактичному стану будівлі на момент оцінювання.

Страхова сума відповідає оцінній вартості будівлі з урахуванням знижки на зношення. Якщо будівля за своїми конструктивними особливостями відрізняється від типової, то встановлено надбавки та знижки залежно від відхилення вартості конструкцій об'єкта, що оцінюється, від типового.

Дуже часто страховики пропонують клієнтам встановити франшизу, тобто суму дрібних збитків, що не відшкодовуватимуться страховою компанією. При цьому знижується плата за страхування. Франшиза може встановлюватися і з іншою метою — спонукати власника майна більш старанно його охороняти та застосовувати заходи безпеки.

Розмір страхової премії (плати за страхування) визначає страхова компанія з урахуванням обсягу страхової відповідальності, залежно від галузі виробництва, призначення майна, застосованих технологій і устаткування, виду будівництва, категорії будівельних конструкцій і т. д.

Страхову премію страховик обчислює на весь строк страхування, виходячи зі страхової суми, строку договору страхування і тарифу. Умовами договору страхування може бути передбачена сплата страхової премії частинами.

Страхові компанії часто застосовують знижки і пільги по страхових тарифах за використання страхувальниками засобів протипожежної безпеки, а також для постійних клієнтів.

У разі навмисного приховування страхувальником відомостей, що мають бути може визнати договір страхування недійсним, зменшити розмір збитку, що відшкодовується, або відмовити страхувальнику у відшкодуванні (якщо це передбачено умовами договору).

Якщо страхувальник страхує майно, яке вже застраховане в інших страховиків, він повинен повідомити нового страховика про чинні договори і поліси страхування, страхові суми та інші положення укладених договорів, оскільки загальна страхова сума за всіма договорами не повинна перевищувати

страхову вартість. Інакше кожний із страховиків сплачуватиме страхове відшкодування згідно з принципом контрибуції (подвійного страхування).

Страхова компанія має право перевіряти стан застрахованого майна, а також відповідність поданих страхувальником відомостей про застраховане майно.

При настанні страхового випадку страхувальник зобов'язаний негайно повідомити про це страховика, а також органи контролю і пожежного нагляду. Він також повинен зберігати пошкоджене майно в тому вигляді, якого воно набуло після страхового випадку до прибуття представника страховика, а також вжити заходів щодо порятунку застрахованого майна, надати можливість страховику проводити розслідування причин і розмірів збитку.

Контрольні питання.

1. Що є об'єктом майнового страхування?
2. Які майнові інтереси можна застрахувати за договором майнового страхування?
3. Назвіть чинники, що можуть призвести до зменшення доходів у туристичній діяльності.
4. Що таке комплексне, або комбіноване, страхування? Сформулюйте концепцію комплексного страхування підприємства готельного господарства.
5. Дайте характеристику вогневих ризиків.
6. Наведіть приклади невогневих ризиків.